

Hví skulu bert serbar revsast?

Stríðið á Balkan er meira og meira farið at líkjast einum veruligum kríggi og vandi er fyri, at stríðið millum kroatar, serbar og muslimar kann seta eld í alt økið. Nógv orðaskifti hevur verið í útlendsku fjölmiðlum um hetta stóra og álvarsliga mál. Donsk bløð gera nógv burtur úr. Eitt nú hevur blaðstjórin á danska blaðnum Politiken, Tøger Seidenfaden havt rættiliga avgjörðar og hvassorðaðar oddagreinar, har hann serstakliga leggur eftir serbunum og gevur teimum skyldina fyri eitt og alt.

Í juli mánað stóð ein áhugaverd grein í Politikken, har ein av lesarunum, Viggo Bjerring finst at leiðsluni á Politikken fyri sína einvísu skrivning. Vit halda sjónarmið hansara verða áhugavert og hava fingið loyvi frá honum at endurprenta tað í Sósíalínum. Greinin stóð í Politikken 29. juli, tvs. áðrenn kroatar fóru í kríggi.

Viggo Bjerring, Sønderengen 93, Søborg.

POLITIKEN HAR indtaget et fast standpunkt til konflikten i eks-Jugoslavien, senest kommet til udtryk i lederartiklerne 15. juli. 'Giv dem (bosnierne) våben' og 19. juli, 'Standserberne', og de går alt i alt ud på en militær indgriben som løsningen.

Standpunktet har det fortrin, at det er klart og enkelt. Og det er udsprunget af en berettiget afsky for krigens gang og af ønsket om at standse den. Her om kan vi alle være enige.

Men Politikens standpunkttagen bygger på en utilladelig forenkling, både m.h.t. krisens årsager og m.h.t. følgerne af en militær løsning. Og det er bemærkelsesværdigt, at netop Politiken med traditionerne fra Herup indtager en krigersk holdning, der ikke er til at skelne fra højrepressen i Danmark og Uffe Ellemann og fra Margaret Thatcher i England og Robert Dole i USA.

Det kan være en ærlig sag at skifte holdning, men så er vi nogle stykker, som føler os hjemløse på Politiken. Og det har været meget svært, at råbe Politiken op, holdning eller ej.

Men foruden holdningen er det et stort spørgsmål, om den militære løsning overhovedet fører til målet, våbenstilstand og fred. Som jeg læser historien, fortæller den, at militære løsninger kun skaber nye kriser - det skal jeg underbygge.

Lidt om min baggrund: I 30 år har jeg berejst det gamle Jugoslavien, især optaget af systemet med selvforvaltning af virksomheder og kommuner - hvorom der kan siges en del både godt og skidt. Hvert år en ny provins. Med interesse for etnologi fandt jeg snart Bosnien-Hercegovina som det mest interessante. Alle Bosniens byer har jeg besøgt flere eller mange gange, og alle steder haft møder med fabriksråd og kommuneråd. Jeg har lært mig hovedsproget serbokroatisk og læser regelmæssigt aviser fra hele eks-Jugoslavien. Og jeg kender det komplicerede nationale og religiøse mønster i det bosniske kludetæppe - dejligt i al sin brogethed.

Til min baggrund hører også interes-

sen for Israel, især Kibbutz-bevægelsen, og jeg er fortsat tilhænger af Israels beståen - i fredelig sameksistens med palæstinenserne. Men jeg havde aldrig forestillet mig, at den nationalt-religiøse konflikt mellem jøder og arabere kunne blive så blodig og så langvarig.

Israel-konflikten er et stærkt lærestykke.

MEN HVIS det i Bosnien ikke skal være med militære midler, hvad da, spørger man, krigen må stoppes? Ja, det sagde man også i mange år i Israel, og alligevel fik vi fire regulære krige. Først nu med forhandlinger er der udsigt til fred.

Det ser slemt ud i Bosnien, men det kan nemt blive værre, og vi har slet ikke brug for en eskalering.

Hvordan er det kommet så vidt, hvad var det, der skete?

Man må finde fejlen, finde årsagen til havariet, før man kan foretage den rigtige reparation. (Åh, al den forklaring, vil nogle sige, imens der horse-mor).

For Politikens redaktion er sagen nem: Hovedsagen til konflikten i eks-Jugoslavien er alene serberne og deres ledere.

Men serberne var jo fredelige mennesker i 45 år i Forbundsrepublikken Jugoslavien, ligesom kroaterne og muslimerne var det.

Og kan det passe, at et helt folk består af overvejende onde individer i dag, hvor racisme ellers er forkastet som princip?

Det, der skete var, at et ægteskab, en storfamilie, gik i stykker (den jugoslaviske forbundsrepublik), og parterne skulle nu finde en ny tilværelse. I denne fase blev de opflammet af sirenesang fra udlandet, der lokkede med en frihed uden forpligtelser over for familien. Sirenerne fra Tyskland og Danmark var særlig ivrige, det hele kunne ikke ske hurtigt nok.

Men i skyndingen glemte man at sørge for en deling af boet - huset, haven og alle de fælles børn. I Jugoslavien drejede det sig om fordelingen af land, byer og landsbyer, kyststrækning, floder og havne, veje og jernbaner, el- og vandforsyning, fabrikker og kraftværker, gæld og formue, og det allersværeste, mindretallene i hvert område, især i det spegede Bosnien.

Men fordelingen blev ikke foretaget, før den nye familietilstand blev konfirmeret af myndighederne (EU og FN). Her var der ellers brug for en mægler

udefra til at forestå delingen, som ville indebære lang tids skænderier, og naturligvis inden nye forhold blev anerkendt.

Men det skete ikke, og derfor røg parterne i totterne på hinanden. Det var ikke svært at forudse, heller ikke at parterne blev endnu mere ophidsede. En løsning var blevet umulig for mægleren, enten han hed Vance eller Carrington, Owen eller Stoltenberg. Her kunne alle ulykkerne være foregribet. I stedet blev det omverdenens første store dumhed. Det blev ikke ved det.

Læren fra Israel er, at nationalt-religiøse konflikter er de mest grusomme og de mest sejlvede for menneskeheden. Foruden de fire krige mellem jøderne og araberne er der de talrige angreb og modangreb over grænsen. Og vi har set, at når Israel føler sin sikkerhed truet, så overtræder man rask væk FN's resolutioner.

Og vi har set, at had og hævn er et vilkår: hvert angreb fra palæstinenserne skal gengældes i mindst samme grad - også ind i en anden stats territorium, Libanon.

Man burde vide, at de samme ting kunne ske i Jugoslavien, hvis nationalismen også her fik sine muligheder. I alle lande er der altid latente ekstreme nationalistiske, der stiller sig i spidsen for sagen, når en krise banker på. I Israel opstod konflikten med palæstinenserne på grund af en uklog opdeling af territoriet ved statens grundlæggelse i 1948. I Jugoslavien opstod konflikten ved den ukloge manglende bodeling. Disse dumheder bødes der for i mange år.

Men det er et billigt historiesyn, der bruges, når man vil forklare nationale konflikter som udslag af ondskab hos det ene af folkene og dets eksponenter. Er det i tilfældet Israel Arafat eller Rabin, der er den onde, eller var det Begin?

DUMHEDERNE fortsatte i eks-Jugoslavien. Det næste var indførelsen af skærpede sanktioner mod Serbien i maj 1992. Begyndelsen var krigen i Bosnien og Serbiens andel heri på de bosniske serberes side. Men Kroatien har også ført krig i Bosnien og har erobret sin del - kun i mindre omfang, et område som senere er udråbt til

